

cie constituto, & sic se habet per modum accidentis, servatque rationem circumstantiæ. 2 Prout fundat repugnantiam cum rectâ ratione, ex quâ actus peccaminosus sortitur novam speciem. Et sic non manet pura circumstantia, sed transit in conditionem objecti.

Ex dictis colliges: in uno eodemque physicè actu reperiri plures moralitates specie distinctas: quia idem actus physicus potest habere plures conformitates vel difformitates ad regulas rectæ rationis. Ut: voluntas jejunandi in vigiliâ alicujus sancti ad impetrandum Donum Continentiæ.

Hic actus 1. Habet bonitatem naturalem, quæ sequitur actionem, ut actio vel ens est; & hæc bonitas non minus actui bono quam malo est communis.

2. Bonitas moralis essentialis, quæ sumitur ab objecto, & est in præsentî honestas temperantiæ.

3. Bonitas moralis accidentalîs desumpta à circumstantiis & est honestas religionis vel cultûs Duliæ ergâ sanctum.

4. Est bonitas moralis desumpta ex fine tanquam causâ & motivo actûs & est honestas castitatis.

DISPUTATIO VIII.

De indifferentiâ, bonitate & malitiâ.

Sicut moralitas genericè accepta desumitur ab objecto, quod substat regulis morum, ita species moralitatis desumitur ab objectis prout specialem dicunt habitudinem ad regulas morum. Et secundum hanc triplex status considerari potest. 1. Conformitatis, in quo objecta sunt talia, qualia regulæ morum exigunt. 2. Difformitatis, in quo objecta sunt opposita iis, quæ regulæ morum exigunt. 3. Neque con-neque difformitatis, in quo objecta purè à regulis morum permittuntur

DE INDIFFER. BONIT. & MALIT. 169
runtur nec positivè petuntur, nec positivè repro-
bantur.

QUÆSTIO I.

An detur actus in individuo indifferens?

Suppono per indifferentiam hic non significatur capa-
citas agendi plura opposita; sive libertas, sed in-
telligitur tendentia in objectum, quod neque est con-
forme, neque difforme regulis morum; hæc ab ali-
quibus constituitur præter bonitatem & malitiam ter-
tia moralitatis species. Dari autem aliquos actus indif-
ferentes ex objecto omnes admittunt, quos vocant
cum S. Th. actus indifferentes secundum speciem, &
sunt illi actus, qui secundum speciem suam præcisè ex
meritis objecti, ad quod ab intrinseco referuntur, sunt
indifferentes, neque boni neque mali: v.g. Deambu-
latio ex vi objecti, nec est bona, nec mala, sed indif-
ferens: siquidem objectum ex se prorsus est indifferens,
ut voluntas illud referat in finem honestum & naturæ
rationali consentaneum, cum ex se solum dicat propor-
tionem & commensurationem cum bono naturæ hu-
manæ quæ sensitivæ; quæritur autem, an etiam ex
parte rei in individuo, id est prout ab homine delibe-
ratè operante exercetur, detur aliquis actus humanus
sive moralis, qui, spectatis omnibus tam objecto,
quam fine & circumstantiis, sit indifferens & neque sit
bonus, neque malus moraliter.

DICO *Necesse est omnem actum hominis à delibe-
rativâ ratione procedentem, in individuo consideratum
bonum esse vel malum, S. Th. hic Q. 18. a. 9. O.*

Probatur. Omnis actus moralis vel ordinatur in fi-
nem honestum vel non, si ordinatur, est bonus, si
non ordinatur non est indifferens (quem tamen solum
indifferentem statuunt) quia actus, qui nec formaliter
nec virtualiter dirigitur in finem honestum, est ma-

lus; quia actus qui deficit à fine sibi quàm tali debito est moraliter malus; atqui actus humanus non ordinatus in finem honestam deficit à fine sibi quàm tali debito: actui enim Creaturæ rationalis, quàm tali, debetur finis honestus & consonus rectæ rationi referibilis in finem ultimum debitum. Hoc solo quippe fine in suo modo agendi homo differt à brutis animantibus, quæ etiam feruntur in bonum delectabile sensibus; atqui actus, quem Scotistæ volunt esse in individuo indifferentem, non dirigitur in finem honestum formaliter vel virtualiter; aliàs enim foret honestus & bonus moraliter. Ergo est moraliter malus & inhonestus.

Confirmatur: Quidquid homo deliberatè agit, vel fit propter bonum finem, & tunc bene agit, modò aliunde opus non vitietur. Vel fit propter malum finem, & tunc perversè agit. Vel fit propter finem indifferentem, & tunc otiosè agit, ac proinde malè: est enim præceptum prohibens verbum otiosum Matth. 22. *Dico autem vobis, quoniam omne verbum otiosum, quod locuti fuerint homines, reddent rationem de eo in die iudicii.* Quo præcepto non tantum prohibetur verbum otiosum, sed etiam actus otiosus teste S. Hieron. in ps. 16. Si de verbis otiosis reddetur ratio, quantò magis de operibus. Ille autem actus est otiosus & inutilis, cui debitus finis non apponitur, quique juxtà S. Greg. caret & piâ utilitate & justâ necessitate.

Obj. 1. Voluntas solam commoditatem vel voluptatem in actibus humanis quærens, si actus aliàs sint liciti: v.g. in videndo pulchrum, audiendo musicam, odorando florem, non peccat: quia licitè potest appetitus naturalis suis actibus frui ob temporalem commoditatem; actus autem tales non sunt honesti: quia non sunt ob finem honestum, sed delectabilem. Ergo erunt indifferentes.

2. Negando assump. nihil enim magis rectæ rationi repugnat, quam rationem ipsam concupiscentiæ & appetitui inferiori deservire, atqui si voluntas deliberatè procedens agat tantum propter finem delectationis sensibilis, ut potentiæ interiores suis fruantur actibus, ratio concupiscentiæ obsequitur; quia tunc non idè agit, ut obsequatur rectæ rationi dictanti, sed idè, quia inclinatur concupiscentia, & ità invertitur ordo intentus à Deo Authore naturæ operationibus conjungente delectabilitatem: Deus enim delectationes posuit in aliquibus actibus propter operationes, ut nimirum facilius & suavius elicerentur; ergo delectatio non debet esse finis operationis, sed operatio debet esse finis delectationis, quod magis elucet ex Damnatione Innocentii XI. damnantis propositiones sequentes: 8. *vain: Comedere & bibere usque ad satietatem ob solam voluptatem non est peccatum, modo non obsistat valetudini; quia licitè potest appetitus naturalis suis actibus frui.* 9. *vain: Opus conjugii ob solam voluptatem exercitum omni penitus caret culpâ ac defectu veniali.*

Obj. 2. Ubi nulla est lex, ibi nulla est prævaricatio; atqui nulla lex obligat, ut homo in omni sua operatione quærat finem honestum: id enim videtur nimis grave, si homo omnes omninò actiones suas teneatur in bonum finem referre, omnibus delectationibus renuntiare, absque sensu voluptatis alimenta & blandimenta naturalia sumere.

2. Negando mi. Quia lex naturalis vetat, ne homo in suo proprio modo operandi deficiat ab ordine & fine sibi ab Authore naturæ præscripto, & in ipsâ naturâ rationali radicato; unde actus à fine honestatis deficiens saltem mediatè contrariatur præcepto negativo Charitatis, quo tenetur nullam operationem subtrahere à relatione ad Deum ut ultimum finem; per hoc

hoc tamen non rejicimus omnes vitæ commoditates & delectationes, sed eas rationi subijcimus: quia delectatio corporis non debet esse finis, sed medium ad faciilius & perseverantiùs operandum; unde assignantur quædam virtutes morales recreationibus & delectationibus modum apponentes. Nec requiritur, quod omnia opera actualiter referantur in finem honestum, sed sufficit relatio virtutis juxta S. Th. hic Q. 18. a. 9. ad 3. *Hoc ipsum, quod aliquis agit ordinatè ad sustentationem vel quietem sui Corporis ad bonum virtutis ordinatur in eo, qui corpus suum ordinat ad bonum virtutis.*

Obj. 3. Aliquis invincibiliter se conformans sententiæ oppositæ docenti: nullam esse obligationem omnes actus referendi in finem honestum: habebit ad minus per accidens ob conscientiam erroneam invincibilem actum indifferentem in individuo.

R. Dato hoc casu, quod aliquis invincibiliter sententiam oppositam in praxi sequatur. Ille habebit actum honestum & non indifferentem: quamvis enim speculativè aut in actu signato judicet, se actum indifferentem facere, quia tamen practicè judicat, se licitè & prudenter operari; propterea practicè & in actu exercito amplectitur motivum verè honestum & conveniens rectæ rationi, adeoque eliciet actionem bonam & honestam.

Obj. 4. Datur actus indifferens secundum speciem. Ergo etiam in individuo, nulla enim est species, quæ non habeat vel saltem habere possit aliquod individuum.

R. Negando consequentiam, quia actus secundum speciem tantum attenditur per ordinem ad objectum secundum se spectatum, quod, cum sæpè neque sit bonum neque malum, nullam bonitatem vel malitiam in actum refundit; at verò actus in individuo considera-

tur ut vestitus omnibus circumstantiis, quarum præcipua est finis, qui debet esse honestus, ne actus sit otiosus.

Inst. Ideò actus nullam ex objecto percipit bonitatem vel malitiam; quia objectum est indifferens. Ergo etiam si finis sit indifferens, non poterit refundere in actum malitiam: finis enim non malus non potest facere actum malum.

R. Negando consequentiam. Disparitas est: quia etsi objectum non sit intrinsecè honestum, modò aliàs sit licitum, potest superveniente honestate finis honestari, si verò & objectum & finis sint indifferentia, nihil erit, per quod actus creaturæ rationalis honestetur, quæ in omnibus deliberatis actibus bene & honestè agere obligatur. Finis igitur indifferens non potest in actum aliquam rationem refundere, nisi indifferentiam, quantum est ex meritis finis indifferentis; at si attendatur obligatio agentis rationalis obligati honestum finem actibus suis præfigere, malitiam in actum refundit.

Q U Æ S T I O II.

An actus exterior addat moralitatem ad interiorem?

NON tantum actus internos, sed etiam externos à voluntate imperatos moraliter bonos vel malos esse, constat, cum actus externi præcipiantur & prohibeantur, sint laudabiles vel vituperabiles; dubium tamen est, an illa bonitas sit tantum participata; & actibus externis conveniens per extrinsecam denominationem à bonitate, vel malitiâ actus interni, à quo imperantur? vel utrum in illis sit propria bonitas intrinsecè denominans & distincta à bonitate vel malitiâ actus interni?

DICO *Si loquamur de bonitate exterioris actus, quam habet ex bonitate finis, tunc actus exterior nihil addit*

addit ad bonitatem, nisi contingat ipsam voluntatem vel fieri meliorem in bonis, vel peiorem in malis; S. Th. hic Q. 20. a. 4. O.

Probatnr. Actus qui non est intrinsecè moralis, non potest per se & intrinsecè augere bonitatem vel malitiam moralem: quia ille non habet bonitatem vel malitiam intrinsecam; atqui actus exterior non est intrinsecè moralis; soli enim actus potentiae liberæ sunt capaces moralitatis, cum sola potentia libera subijciatur regulis morum; ergo actus interior solus est formaliter moralis & bonus vel malus, exterior verò extrinsecè & denominativè denominatione acceptâ ab actu interiore. Dixi. quam habet ex bonitate finis; quia secundum alias rationes per accidens possunt actus exteriores addere ad bonitatem vel malitiam actuum interiorum. Sic actui inefficaci & semipleno motui voluntatis actus exterior adjicit bonitatem non ex propriis meritis actus exterioris, sed ex conjunctione ad interiorem efficacem, unde derivatur; quare, qui vellet diligere Deum, sicut dilexit B. V. non tantum mereretur, quantum fuit merita B. V. quia non æquè intenso efficacis amoris fervore flagraret. Item actus interior ex conjunctione ad opus fit intensior & diviturnior, dum nimirum potentiae exteriores proniores sive ad bonum, sive ad malum redduntur, suavior efficitur operatio, ac proinde amabilior, unde crescit actus interior experientiâ operis. Item dum exercitii difficultas sentitur, crescit voluntatis conatus, ut obicem removeat, teporem excutiat, quod si aliàs voluntas eadem permanere supponatur, dum actus exterior exercetur, nulla procul dubio bonitas interna superadditur.

Obj. 1. S. Th. hic Q. 24. a. 3. in O. ait Sicut igitur melius est, quod homo & velit bonum, & faciat exteriori actu, ita etiam ad perfectionem boni moralis pertinet,

tenet, quod homo ad bonum moveatur non solum secundum voluntatem, sed etiam secundum appetitum sensivum. Ergo videtur S. Th. in actu exteriori distinctam bonitatem ab illâ quæ est in actu interiori agnoscere.

R. S. Th. esse intelligendum: quod, si homo faciat exteriori actu, melius sit, non per se, sed per accidens: quia, si voluntas potens operari non operetur, certum est, quod non efficaciter intendat & velit bonitatem objectivam, & sic formaliter est minus bona defectu bonitatis in actu interiori dicit enim S. D. Q. 20. a. 4. in O. *Non est perfecta voluntas nisi sit talis, quæ opportunitate datâ operetur.*

Obj. 2. Actus interior & exterior præcipiuntur & prohibentur diversis præceptis; nam in Decalogo non solum adulterium & furtum externum, sed etiam in præcepto 9. & 10. Concupiscentia uxoris vel rei alienæ vetatur. Jubemur proximum diligere non tantum actu interno, sed etiam actu externo ipsi benefaciendo. Duobus habentibus æquale desiderium suscipiendi Eucharistiam, actu suscipiens majorem obtinet gratiam. Ex duobus æqualiter affectis erga opera pœnalia macerandi corpus, unus actus exteriores pœnitentiæ exercentes magis pro peccatis satisfacit. Duobus æqualiter erga martyrium affectis, si unus præ altero ob Christum moriatur, hic solus accipit aureolam martyrii. Denique ob actum exteriorem & non interiorem incurritur irregularitas, oritur obligatio restitutionis, ergo actus externus majorem adfert bonitatem vel malitiam ad actum internum.

R. N. consequentiam: nam duo distincta præcepta ex eodem motivo prohibentia vel præcipientia non arguunt diversitatem malitiæ vel bonitatis, quod autem Deus specialiter voluerit prohibere concupiscentiam uxoris vel rei alienæ factum est, ne homines carnales putarent se præceptum implevisse abstinendo ab actu

exteriori, & quod præcipiatur non tantum interior dilectio, quâ proximo bene volumus, sed etiam exterior, quâ eidem benefacimus, est propter hujus vitæ indigentiam.

2°. Inter duos desiderantes suscipere Eucharistiam ille, qui revera communicat, majorem habet fructum ex opere operato Sacramenti Eucharistiæ.

3°. Qui non tantum desiderat macerare corpus, sed etiam actu exercet opera mortificationis, magis satisfacit: quia ad satisfactionem majorem non requiritur opus magis meritorium, sed magis pœnale, unde contingit opus magis meritorium esse minus satisfactorium.

4°. Aureola non majoris præmii essentialis adeoque nec majoris bonitatis moralis est signum, sed majoris præmii accidentalis: congruum enim est, ut actuali laboris experimento aliquod speciale solamen & decus respondeat.

5°. Actus externi ab Ecclesiâ plectuntur censuris, aliisque pœnis, quia de internis Ecclesia non judicat.

6°. Denique ob actum externum est obligatio restituendi, quia per solum actum externum cum effectu injuria proximo infertur.

Obj. 3. Est obligatio in confessione exprimendi actum externum v.g. furtum aut homicidium, nec sufficit dicere: habui efficacissimam voluntatem furandi; atqui hoc sufficeret, si actus externus nullam actui interno superadderet malitiam: sive enim sit secutum furtum, sive non erit æqualis malitia. Ergo addit actus exterior malitiam ad interiorem.

R. Negando mi. quia actus externus malus in confessione est exprimendus, non ideò, quia superaddit malitiam, sed quia est reverà malus denominatione extrinsecâ à malitiâ intrinsecâ petità; præceptum enim est, ut quodvis opus malum in confessione legi-

timè

DE INDIFFERENTIA
 explicetur,
 ergo adæquat
 est præcep
 ad actum exte
 congruentia
 voluntatis
 rationem,
 Q U
 videtur numero
 dicitur pr
 illius opor
 ad morale
 posterioribus
 bonitatis &
 similitudinem sive
 bonitatis
 dicitur?
 Proditatis
 Non. Tunc obje
 quod bonitas obje
 ratio m
 adu in ipsam
 sicut in illi
 illam ordinet u
 volumus tendi
 quidem non hab
 actum direc
 tum objecto pe
 ratur per præsti
 2. Malitia e
 ratione nunquam
 obli mtena aut
 veli objectum
 in Theol. Schol.

timè explicetur, abstrahendo, unde malitia veniat ratio ergo adæquata, quare actus externus sit confitendus, est præceptum divinum, quod se etiam extendit ad actum externum, ut constat ex usu & praxi Ecclesie; congruentia tamen est, quia nunquam perfectè efficacia voluntatis explorari potest, nisi per operis executionem.

Q U Æ S T I O III.

An idem numero actus possit esse moralitè bonus & malus?

UT distinctius procedatur hanc quæstionem in §§. distribui oportet, in quorum duobus prioribus conditiones ad moralem actus bonitatem requisitas, in duobus posterioribus compatibilitatem vel incompatibilitatem bonitatis & malitiæ in eodem physico actu sive simultaneam sive successivam expendamus.

§. I.

An ut actus sit bonus, requiratur quod honestas objecti directè ametur?

Pro difficultatis intelligentiâ.

Nota 1. Tunc objectum à voluntate directè amatur, quando bonitas objecti per practicam cognitionem representata est ratio movens vel alliciens, ut voluntas proprio actu in ipsam tendat & inclinet, & quidem si voluntas sistat in illâ bonitate, tunc erit bonitas finis; si illam ordinet ulterius, erit bonitas medii; indirectè voluntas tendit in aliquod objectum, quando illud quidem non habet in se rationem bonitatis, quam per suum actum directè inquirat voluntas, conjungitur tamen cum objecto per se volito, & sic conjunctum representatur per practicam cognitionem.

Nota 2. Malitia objectiva sive repugnantia cum rectâ ratione nunquam est directè, sed semper tantum indirectè intenta aut volita; quia malum quâ tale nullo modo est objectum voluntatis prosecutivæ, sed tantum

potest terminare actum fugæ, ideoque actus malus voluntatis accipit malitiam ab inhonestate objecti indirectè volitâ, quatenus voluntas fertur directè in aliquod objectum delectabile, cui inhonestas conjuncta per practicam cognitionem voluntati proponitur.

Nota 3. Ut actus sit simpliciter bonus, & media & finis debent esse bona; unde intentio finis boni vitatur per electionem mali medii. Et econtrâ electio boni medii vitatur per intentionem pravi finis.

Ratio est: quia actus difformis dictamini prudentiæ est malus, sed tam intentio determinans ad electionem mali medii, quam electio boni medii ad causandum malum finem est difformis dictamini prudentiæ; igitur & prior & posterior est actus malus, his notatis.

DICO: Bonitas voluntatis ex solo uno illo dependet, quod per se facit bonitatem in actu, scilicet ex objecto S. Th. hic Q. 19. a. 2. O. Sive ut honestas objectiva refundat honestatem formalem in actum, requiritur, ut formaliter & directè appetatur.

Ratio est: Quia in tantum honestas objectiva specificat actum, illique tribuit speciem honestatis, in quantum movet voluntatem ad sui amorem: omnis enim bonitas objectivè movens & specificans actum voluntatis directè movet voluntatem ad sui amorem, honestas autem est quædam bonitas: cum bonum in communi dividatur in bonum honestum, utile & delectabile: honestas autem movens voluntatem directè & formaliter amatur; in tantum enim bonitas movet appetitum, in quantum ratione appetibilitatis sibi intrinsecæ appetitur & amatur.

Adde si ad formalem bonitatem actûs sufficeret sola cognitio honestatis conjunctæ cum objecto, quamvis illa directè non ametur, esset actus charitatis ille, quo quis amaret creaturam propter bonitatem creatam, quam cognosceret esse amabilem propter bonitatem

Crea-

Creatoris. Esset dolor supernaturalis, quo voluntas do-
leret de peccato propter temporale incommodum quan-
do dolens peccatum cognosceret posse desleri, quia est
offensa Dei. Quæ sunt absurdissima.

Obj. 1. Inhonestas quatenus tantum cognita ut con-
iuncta cum aliquo objecto, indirectè tamen intenta
inhonestatem formalem refundit in actum; ergo
etiam honestas coniuncta cum objecto & cognita licet
non intendatur, refundit honestatem in actum.

R. Negando consequentiam. Disparitas est: quod
ideò inhonestas indirectè volita facit actum malum,
quia illa non est apta directè movere ad sui prosecutio-
nem, sed voluntas tenetur illam fugere, non tantum
ut est in seipsâ, sed etiam ut est & cognoscitur conjunc-
ta cum aliquo objecto; econtrà honestas objectiva est
per se idonea, ut directè moveat voluntatem. Unde
sicut omnes actus aliarum potentiæ sunt ab iis elici-
ti, in quantum potentiæ directè moventur à suis ob-
jectis formalibus & specificativis: ut visio, auditio, in-
tellectio, ita etiam actus honestus est à voluntate, in
quantum voluntas movetur & specificatur directè à
suo specificativo, quod est honestas objectiva.

Obj. 2. Quando aliquod opus bonum ex objecto re-
fertur ad ulteriorem honestum finem, opus illud af-
sumptum refundit bonitatem moralem in actum, &
tamen bonitas illius mediæ non amatur, nisi in quan-
tum est conducens ad finem; ergo ut bonitas objecti
refundat in actum bonitatem moralem, non requiri-
tur ut directè ametur.

R. Negando consequentiam: quia in electione
operis boni ad finem superiorem honestum placet &
finis & mediæ rectitudo: quamvis enim una bonitas
alteri subjiciatur, utraque tamen movet, una videli-
cet dependenter ab aliâ; quemadmodum enim causa
prima influxum causæ secundæ non impedit, sed pro-

mover: ita honestas finis superioris bonitatem medii non tollit, sed auget, ut illam sibi subordinet.

§. 2.

An ut actus voluntatis sit bonus, requiratur conformitas cum voluntate divina?

DICO: *Voluntas humana tenetur conformari divinae voluntati in voluto formaliter... sed non materialiter* S. Th. hic Q. 19. a. 1. in O.

Explicatur conclusio: voluntas humana tripliciter potest conformari voluntati divinae: 1°. Si velit, quod Deus vult hominem velle voluntate signi: hoc est consulendo vel praecipiendo. 2°. Si velit homo hoc ipsum, quod Deus vult, quae conformitas dicitur in objecto materiali voluntatis beneplaciti. 3°. Si velit homo illam rationem ob quam Deus aliquid vult fieri, & hoc est conformari in voluto formali divinae voluntati. Et haec conformitas ad bonitatem actus requiritur.

Ratio est: Quia voluntas humana in suis operationibus tenetur intendere vel formaliter vel virtualiter eundem scopum & finem: videlicet manifestationem divinae bonitatis aliarumque perfectionum increatarum, quam intendit divina voluntas, & ab hoc fine licite discrepare non potest: voluntas enim divina est ipsa rectitudo & sanctitas per essentiam, cui conformari debet omnis rectitudo vitae humanae, unde S. August. Con. 1. in ps. 32. *Qui sunt recti? qui dirigunt cor secundum voluntatem Dei*; quare in omnibus operibus nostris tenemur ex praeepto dilectionis Dei super omnia eundem finem ultimum, quem habet voluntas divina, vel formaliter vel virtualiter intendere, quod est voluntati divinae in genere causae finalis vel in voluto formali conformari. Non tamen tenetur se voluntas humana conformare voluntati divinae in voluto materiali: quia, quamvis omne, quod Deus vult, sit bonum per ordinem ad bonum universale, quod Deus

pro-

provitor universalis quærit; illud idem tamen potest esse malum respectu agentis particularis. Sit pro exemplo: Deus ex fine universali illi cognito vult tuum filium damnari, non idè tu pater potes velle damnationem tui filii. Simile est: Judex intuitu boni communis licitè vult occidere latronem, hujus tamen occisionem uxor aut filius latronis, qui bonum privatum familiæ considerant, appetere non possunt. Sic licitè petimus, ut Deus à nobis flagella suæ iracundiæ avertat, imò Deus vult, ut ista velimus, & media his avertendis idonea adhibeamus; & tamen hæc mala nobis divinæ voluntatis altiore finem intuentis beneplacito contingunt.

Obj. 1. Beati in cælo conformantur divinæ voluntati non solum in volito formali, sed etiam in volito materiali, ergo in nobis est eadem obligatio, juxtà illud orationis Dominicæ: fiat voluntas tua, sicut in cælo & in terrâ.

R. Negando consequentiam & paritatem: quia beati cognoscunt divinæ voluntatis volitum materiale secundum rationes æternas & superiores, sive ut loquitur S. Th. loc. cit. ad. 1. *In statu gloria videbunt in singulis, quæ volent, ordinem eorum ad id, quod Deus circa hoc vult:* viatores autem solum secundum rationes particulares & inferiores, volitum materiale divinæ voluntatis cognoscunt.

Obj. 2. Lex amicitiae requirit concordiam voluntatis cum voluntate amici, atqui ad concordiam requiritur voluntatum conformitas in volito materiali. Ergo creata voluntas divinæ voluntati debet conformari in volito materiali,

R. Negando mi. Quia concordia magis consistit in conformitate quoad finem volitum, quam quoad ipsum objectum volitum; nec ex discordiâ in materiali volito oritur discordia voluntatum: quia idem objectum materiale sub ratione superiori & æternâ vult

Deus, quod sub ratione particulari non vult creatura; sicut igitur nullum est dissidium inter voluntatem antecedentem & consequentem: quia sub diversâ ratione procedunt, dum voluntas antecedens vult salutem reprobî, voluntas consequens vult ejusdem damnationem; voluntas enim antecedens personam reprobî præcisam à circumstantiis respicit, voluntas consequens fertur in eandem ut iisdem circumstantiis involutam; ita etiam nulla est discordia inter voluntatem Dei, quâ secundum rationes altiores vult mortem v.g. parentis; & voluntatem filii, quâ secundum rationes particulares vult parentem diutiùs vivere:

§. 3.

An idem actus possit esse simul bonus & malus
 Quæstio procedit de eodem actu non in genere moris (quia differentia bonitatis & malitiæ moraliter actum diversificat) sed in genere physico & entitative v.g. de actu externo dationis eleemosynæ vel de actu interno electionis eleemosynæ imperatæ ex intentione duplicis finis disparatè se habentis, an eadem inquam datio vel volitio dandi possit esse ob unum finem bonum, ob alterum finem venialiter malum simul mala?

DICO. *Nihil prohibet actioni habenti unam prædictarum bonitatum, deesse aliam: & secundum hoc contingit actionem, quæ est bona secundum speciem suam, vel secundum circumstantias ordinari ad finem malum, vel e converso; S. Th. hic Q. 18. a. 4. ad 3.*

Probatur 1. à priori. Ponamus pro exemplo: Titius videns egenum petentem eleemosynam misericordiâ movetur ad succurrendum, sed quia egenus publicè perit eleemosynam eò libentiùs & citiùs & majorem dat eleemosynam & incitatus egeni miseriâ & stimulat vanâ gloria. In hoc casu actus est ex objecto bonus & ex circumstantiâ finis malus: quia actus, quo voluntas per se & propter se amat sublevamen pauperis, quam-

quamvis jungatur ei finis venialiter malus, vel inficiatur circumstantiâ vanæ gloriæ, aliquam tamen ex objecto illo honesto haurit bonitatem, si objectum illud verè prosequatur tanquam finem intermedium, & non tanquam purum medium, bonitas enim objecti per se volita & intenta refundit aliquam bonitatem in actum, quia actus imperatus ad finem extrinsecum ordinatus speciem desumit & ab objecto per se & ratione sui voluto & à fine adjuncto, tribuit objectum primò & immediatè respectum primam moralitatis speciem, moralitas autem quæ est à fine aut circumstantiis est accidentalis & supponit actum in suâ essentiali moralitate constitutum, ideoque moralitas quæ est ex objecto non tollitur per moralitatem, quæ est ex fine vel circumstantiis, nec ordinatio actûs, quâ eidem adjungitur finis extrinsecus operantis, mutat ejus naturam, sed solùm addit novum ordinem novamque speciem accidentalem.

Probat 2. A posteriori. Quia sæpè & ferè semper contingit actus bonos malitiâ supervenientis finis vel circumstantiarum fœdari; cum nullus actus ferè sit bonus etiam in viris sanctis, cui in hâc vitâ non desit aliqua circumstantia, vel aliquid affectûs terreni admisceatur; sequeretur igitur nullum ferè actum meritorium dari, si quâvis circumstantiâ venialiter malâ tota bonitas actûs quantumvis heroici tolleretur.

Audiat pro hujus elucidatione S. Greg. M. in fine moral. *Eidem intentioni, quâ Deo placere studeo, furtim se, nescio, quo modo, intentio humana laudis interserit. . . fatendum est igitur, quod rectam quidem intentionem nostram, que soli Deo placere appetit, nonnunquam intentio minus recta, que de donis Dei placere hominibus querit, insidiando comitatur; se autem de his divinitus districtè discutimur: quis inter ista remanet salutis locus, quando & mala nostra pura*

mala sunt, & bona, qua nos habere credimus, pura bona esse nequaquam possunt?

Obj. 1. Objectum bonum, si simul sit in malum finem relatum vel malâ circumstantiâ vitiatum, nullo modo est conforme rectæ rationi & iudicio prudentiali: cum prudentia dicat bonum esse faciendum bene, ergo actus habens circumstantiam malam nullo modo est bonus.

R. Negando antecedens. cuius probatio nihil infert, nisi quod actus bonus circumstantiâ malâ affectus non sit ex omni parte prudentiæ conformis, præcipit quidem recta ratio & regula prudentiæ bona bene fieri & tam objectum bonum, quam etiam finem & circumstantias bonas, sed ex hoc tantum sequitur, actum circa bonum non bene versantem regulis prudentiæ partim Con - partim dissonum esse, consonum secundum quod fertur in objectum bonum, dissonum secundum, quod ei adiungitur circumstantia venialiter mala.

Obj. 2. Qui dat eleemosynam ob vanam gloriam, eligit eleemosynam tanquam medium ad finem pravum, electio autem mediæ aliâs de se boni ad malum finem est tota mala: quia malitia finis in medium refusa totum actum inficit: ut in terminis docet D. Ang. 1. 2. Q. 19. a. 7. ad 2. *Qui vult dare eleemosynam propter inanem gloriam consequendam vult id, quod de se est bonum, sub ratione mali, & ideo prout est volitum ab ipso est malum, unde voluntas eius est mala, & ibidem ad 3. Sive voluntas sit eius, quod est secundum se malum & sub ratione boni, sive sit boni sub ratione mali semper voluntas erit mala.* Et adhuc clariùs in 2. sent. dist. 38. Q. 1. a. 4. ad 4. *Cum aliquis vult dare eleemosynam propter inanem gloriam, hic est unus actus voluntatis: & hic actus totus malus est, licet nunquam ad eum id, quod in eo est, malitiam habeat.*

DE INDIFF
Admittendo
objecto bonus
eligitur pra
ad finem mal
ut medium ac
medii, ita ut
sed etiam
secundum finem
cujus rat
electio à solo
solum est elect
bonitate obje
honesti,
considerari
vel ut est caut
est volitio fi
ille actus habet
decencia, est ma
solum rationem me
vult finem
per malum medi
sicut actus
ad malum f
Obj. 3. Qui eligi
finem, op
accipit boni
actus ex object
bonitatem.
Admittendo
semper manere
semper esse mal
bonâ intentione
niam desiderium
mixtum & vir

R. Admittendo totum quia quando actus elicitur ex objecto bonus propter finem malum, tunc opus bonum eligitur præcisè per modum puri medii conducentis ad finem malum si verò simul eligatur opus bonum ut medium ad finem bonum vel per modum finis intermediæ, ita ut voluntas non solum alliciatur à fine adjuncto sed etiam à bonitate objecti; habet bonitatem secundum finem bonum sive secundum istud objectum, cujus ratio est: quia licet actus, qui est pura electio à solo fine specificetur, actus tamen qui non solum est electio, sed etiam intentio tenditque in objecti bonitatem tanquam finem intermedium simul à bonitate objecti speciem habet, eodem modo amor finis honesti, ex quo sequitur vitiata electio mali medii, considerari potest: vel ut est volitio finis honesti, vel ut est causa dicens ordinem ad media, quatenus est volitio finis honesti, est bona; quatenus verò ille actus habet rationem causæ moventis ad media indecentia, est malus; si autem ille actus haberet solam rationem motivi moventis ad malum, sive si homo vellet finem illum de se honestum, quatenus est per malum medium obtinendus, tunc totus esset malus, sicut actus, qui eligit opus bonum præcisè, ut servit ad malum finem, est totus malus.

Obj. 3. Qui eligit opus malum: ut mendacium: ad bonum finem, opus illud malum ex fine honesto nullam accipit bonitatem: quia est intrinsecè malum; ergo actus ex objecto malus nullam ex fine extrinseco percipit bonitatem.

R. Admittendo totum vid. actum ex objecto malum semper manere malum, ac ita electionem mendacii semper esse malam, nec unquam reddi honestam ex bonâ intentione: quia semper est contra legem Dei, attamen desiderium juvandi proximum in illâ electione intermixtum & virtualiter contentum est bonum. Sic

Exodi. 1. Obstetrices ægyptiorum mentientes Pharaoni, ut liberarent pueros Hebræorum, eligendo mendacium peccaverunt, intentio tamen illarum erat bona, ob quam etiam à Deo sunt remuneratæ de quo S. Th. 1. 2. q. 114. a ult. ad 2. *Obstetrices licet habuerunt bonam voluntatem, quantum ad liberationem puerorum, non tamen fuit earum recta voluntas quantum ad hoc, quod mendacium confinxerunt. Dixi;* in illâ intentione intermixtum & virtualiter contentum: quia in producendo opere bono ob malum finem vel in eliciendo opere malo ob finem bonum intercurrunt vel formaliter vel virtualiter duo actus, qui tamen pro eodem computantur, quia unus alteri subordinatur ità S. Th. Q. 2. de malo. a. 4. ad 2. ubi inquit: *Dare Eleemosynam pauperi vel diligere Deum est actus secundum se bonus, sed referre actum huiusmodi ad finem aliquem inordinatum scilicet cupiditatis aut inanis Glorie est quidem alius actus malus, qui tamen duo actus quodam ordine in unum rediguntur.*

Obj. 4. Actus bonus est actus virtutis, sed actus virtutis non potest ullâ ratione esse malus, quia virtute nullus malè utitur, ut pulchrè explicat S. Th. 1. 2. q. 55. a. 4. ad 5. *Virtute potest aliquis malè uti tanquam objecto, putà, cum malè sentit de virtute cum odit eam, vel superbit de eâ: non autem tanquam principio usûs, ità scilicet, quod malus sit actus virtutis.*

R. Distinguendo m. actus virtutis non potest esse malus, in quantum à virtute procedit. Con. in quantum à voluntate ex parte deficiente, & à malo habitu se ingerente procedit, N.

Obj. 5. Idem actus non potest esse meritorius & demeritorius, simul præmio & supplicio dignus. Ergo neque potest idem actus esse bonus & malus: malus quippe

INDIFFER,
supplicio puni

Negando antecede
patens zelo
in correctione
quia pater pe
non statim perd
in corpore
aliquantulum
penitentia perdit;
actus quâ bo
maliter malus p

idem actus poss
motus
quo rursus proce
eodem en
motus
licet

in virtute mori
idem physicè actus
contra,

quo est: quia pote
actum vitia
ipsam substanc
occurere possunt occ
atem orandi ipsa

bonus fit malus.
& circumstanti
tanta est malus;
proad aliquam ci
actum vitiantem,
nulla est implica
necessario libe
non implicat de

quippe supplicio punitur, bonus præmio remuneratur.

R. Negando antecedens: actus quippe correctionis, quo parens zelo disciplinæ corripit filium, si paululum in correctione excedat, non desinit esse meritarius, quia pater per talem excessum meritum suæ curæ non statim perdit; pœnitens, qui ex fervore pœnitentiæ in corpore atterendo à modo & medio discretionis aliquantulum recedit, non omnem fructum suæ pœnitentiæ perdit; sed si malitia moralis sit mixta bonitati, actus quæ bonus erit præmio dignus, actus quæ venialiter malus pœnam temporalem meretur.

§. 4.

An idem actus possit transire de bono in malum & econtra?

Quæstio rursus procedit de eodem actu physico aut de eo qui pro eodem entitativè actu computatur.

DICO. Ille motus continuus, qui procedit ex diversâ intentione, licet unus unitate nature non est tamen unus unitate moris S. Th. hic Q. 20. a. 6. ad 1. five idem physicè actus potest transire de bono in malum & econtra.

Ratio est: quia potest actui bono supervenire circumstantia actum vitians, circumstantiæ autem sunt accidentia ipsam substantiam actûs non mutantia; sic volenti orare possunt occurrere distractiones, quæ vitiant voluntatem orandi ipsamque orationem, tunc autem actus bonus fit malus, videlicet qui ante bonus erat ex objecto & circumstantiis, postmodum ex mutatâ circumstantiâ est malus; similiter actus, qui ante malus erat quoad aliquam circumstantiam, sublatâ circumstantiâ actum vitiantem, est simpliciter bonus. Sicuti igitur nulla est implicantiâ, quin idem numero actus fiat de necessario liber, de non morali moralis; ita etiam non implicat de bono fieri malum aut econtra.

Ma-

VIII.
 Pharaonem
 eligendo men-
 illarum erat bo-
 nueratæ de quo
 strices licet ha-
 ad liberationem
 ta voluntas quam
 exerunt. Dixi;
 virtualiter con-
 bono ob malum
 nem bonum in-
 duo actus, qui
 unus alteri sub-
 ad 2. ubi in-
 diligere Deum
 re actum hujus-
 scilicet cupidi-
 actus malus,
 unum redigunt
 tis, sed actus
 s; quia virtu-
 S. Th. 1. 2. q.
 uti tanquam
 ute cum odit
 equam princi-
 us sit actus
 on potest esse
 on. in quan-
 malo habitu
 ritorius & de-
 dignus. Ergo
 malus: malus
 quippe

Maximè cum juxtà dicta idem actus simul possit esse bonus & malus.

Obj. 1. Quoties mutatur objectum formale & motivum actûs, toties mutatur entitativè actus voluntatis; atqui quoties actus voluntatis de bono in malum mutatur, mutatur etiam objectum specificativum actûs voluntatis: objectum enim actûs boni est honestas directè movens voluntatem ad sui prosecutionem, objectum specificativum actûs mali est bonum delectabile habens conjunctam objectivam inhonestatem, ità ut delectabilitas sit directè volita, inhonestas autem sit indirectè volita, sed ista objecta sunt formaliter diversa: utpote in ipsâ virtute & efficaciâ movendâ inter se differentia, quorum unum est intrinsecè referibile in Deum ut ultimum finem, alterum irreferibile.

Ꝛ. Distinguendo mi. quoties mutatur actus voluntatis de bono in malum, mutatur objectum specificativum primarium & essenziale N. saltem accidentale Con. objectum specificativum actûs moralis primariè & essentialiter est ipsum objectum conforme vel difforme regulis morum, objectum specificativum accidentaliter sunt circumstantiæ; potest autem manente specificativo essentiali in esse moris mutari specificativum accidentale sublatâ vel adjectâ circumstantiâ varianti.

Obj. 2. Est impossibile, ut idem numero actus modò sit actus vitii, modò sit actus virtutis: cum vitium & virtus sint habitus oppositi, & consequenter producant contrarios actus; sed actus honestus est actus virtutis, econtrâ actus inhonestus est actus vitii.

Ꝛ. Distinguendo maj. est impossibile, ut idem numero actus sit modo virtutis, modò vitii respectu ejusdem Con. respectu diversorum N. potest enim respectu objecti esse actus virtutis, & respectu circumstantiarum esse actus vitii.

Obj.

Obj. 3. Actus procedit à voluntate ut à principio efficiente, quod objectum habet cum regulis modo se habet elicere actus secundum ab auxilio (et motivo) suum malum per bonus in malum actus, Non implicat voluntate defic pernaturalis & abs eretur in genere nando actus bonarum sint plures ut pro uno, ut c

QU

idem actus p

Non op

stantia unius

speciebus; licet

actus moralis

ut, S. Th.

ratio est: quia

vel discon

ta species mori

ad finem aliq

Obj. 3. Actus malus secundum suam entitatem procedit à voluntate, ità ut ab illà dependeat, non tantum ut à principio efficiente, sed etiam ut à principio deficiente, quod in ipso fieri actus deficiente tendit in objectum habens adjunctam objectivam difformitatem cum regulis morum; ergo, nisi voluntas contrario modo se habeat in productione sui actus, non poterit elicere actum bonum; item actus bonus voluntatis secundum suam entitatem saltem ut plurimum pendet ab auxilio speciali & quidem supernaturali, si fiat ex motivo supernaturali; est autem impossibile actum malum pendere ab auxilio speciali. Ergo si actus bonus in malum transeat, necesse est mutari entitatem actus.

R. Non implicare quod actus respectu diversorum sit à voluntate deficiente & efficiente, item ab auxilio supernaturali & absque auxilio supernaturali, si consideretur in genere moris. Si verò dicatur, quod quando actus bonus ex objecto vitiatur per circumstantiam sint plures virtualiter actus qui tamen computantur pro uno, ut docet D Ang. locis citatis, minor est difficultas.

Q U Æ S T I O I V.

An idem actus possit habere plures species bonitatis vel malitiae?

DICO. Non oportet, licet sint multe circumstantia unius actus, quod unus actus sit in pluribus speciebus; licet etiam non sit inconveniens, quod unus actus moralis sit in pluribus speciebus moris etiam disparatis, S. Th. hic Q. 19. a. 10. ad 3.

Ratio est: quia quodocunque est specialis convenientia vel disconvenientia cum regulis morum, est diversa species moris sive bonitatis vel malitiae; atqui si actus ad finem aliquem ordinetur, ad quem ex naturâ
suâ.

190 I. 2. DISPUTATIO VIII.
suâ non ordinatur, vel etiam in speciali circumstantiâ
eliciatur, habet specialem convenientiam vel discon-
venientiam cum regulis morum. Ut patet ex dictis
disput. 7. Q. 2. & 4. quæ videri possunt. Præter
quæ.

Ratio est 2. Actus terminatus ad bonum objectum
& bonum finem: v. g. volitio Jejunandi ad satisfaciendum
pro peccatis; procedit à distinctis virtutibus;
temperantiâ scilicet, & pœnitentiâ. Ergo habet ab
utrâque suam specialem bonitatem. Antecedens probat,
actus terminatus ad objectum bonum & bonum fi-
nem elicitur ab unâ virtute, ab eâ scilicet ad quam
pertinet objectum, & imperatur ab aliâ, ad quam
pertinet finis; ut electio jejunandi ad satisfaciendum
pro peccatis, elicitur à temperantiâ, & imperatur à
pœnitentiâ. Ergo procedit à distinctis virtutibus, ab
unâ elicitivè & ab aliâ imperativè. Unde D. Th. 2. 2.
q. 124. a. 2. ad 2. ait: *Martyrium est actus charita-
tis, ut imperantis, fortitudinis autem ut elicientis.*
Et q. 32. a. 1. ad 2. *Nihil prohibet actum, qui est
proprie unius virtutis elicitivè, attribui alteri virtuti
sicut ordinanti & imperanti ad suum finem, & hoc mo-
do dare Eleemosynam ponitur inter opera satisfactoria
inquantum miseratio in defectum patientis ordinatur
ad satisfaciendum pro culpâ. Secundum autem quod
ordinatur ad placandum Deum habet rationem sacrifi-
cii & sic imperatur à latriâ.*

Obj. Eo ipso, quod actus ordinetur ad ulteriorem
finem, bonitas ejus objectiva destruitur, quia hoc
ipso talis bonitas non est volita ratione sui, sed ratione
alterius; quod est contrâ rationem virtutis, cujus ho-
nestas propter seipsam debet diligi.

R. Negando ass. quia cum bonum non repugnet
bono, bonitas objectiva ex conjunctione cum ulterio-
ri fine non destruitur: aliàs charitas, quæ omnium

virtu-

DE INDIF
morum moraliu
propterea dicit
destrueret; qu
honestas vi
quæ finem pr
ita ut non r
Quod ref
finis. Sic si al
tiam, tale op
medium ad
non habet ra
talis electio l
& non ab
In casu posit
medii, sed fi
& propter se pr
honestatis & t
tempore pœnitentiam
peciem morali bo
mediate tendit,
nem ordinatur; it
pœnitentiâ reduplic
tempore à bono pœni
est imperata, si
operis, quod
Ratio horu
ctio, specificat
non autem a

virtutum moralium honestates ordinat in suum finem, & propterea dicitur forma virtutum, virtutes morales destrueret; quod est absurdum. Ad probat. dicitur: quod honestas virtutis debet propter seipsam diligere, tanquam finem proximum saltem & intermedium, non autem ita ut non referatur ulterius.

Inst. Quod refertur ulterius, est potius medium, quam finis. Sic si aliquis eligat opus pietatis propter pœnitentiam, tale opus non appetitur propter se sed tanquam medium ad pœnitentiam; medium autem quod tale non habet rationem boni honesti, sed utilis. Ergo talis electio habet tantum bonitatem & honestatem à fine & non ab objecto immediato.

R. In casu posito opus pietatis non habet rationem puri medii, sed finis intermedii, quia simul appetitur & propter se proximè, & immediatè ratione propriæ honestatis & bonitatis moralis, & propter aliud nempe pœnitentiam, & consequenter habet duplicem speciem moralis bonitatis: unam ex objecto, in quod immediatè tendit, alteram ex fine extrinseco, ad quem ordinatur; ita ut ipsa volitio operis imperata à pœnitentiâ reduplicativè ut imperata specificetur à fine, nempe à bono pœnitentiæ: specificativè verò sumpta, quæ est imperata, specificetur à proprio objecto, sive à fine operis, quod idem aliis exemplis est applicandum. Ratio horum est: quia ens respectivum, quale est actio, specificatur ab illo quod essentialiter respicit, non autem ab illo, quod accidentaliter connotat.

